

Sygn. akt I C 670/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lipca 2020 roku

Sąd Okręgowy w Radomiu I Wydział Cywilny

w następującym składzie:

Przewodniczący: Sędzia Anna Kierończyk

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Renata Marchewka

po rozpoznaniu w dniu 8 lipca 2020 roku w Radomiu

na rozprawie

sprawy z powództwa T. S., W. S.

przeciwko Skarbowi Państwa – Starostwu Powiatowemu w R.

o zapłatę

I. oddała powództwo;

II. zasądza od T. S. na rzecz Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

III. zasądza od W. S. na rzecz Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 5.400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Anna Kierończyk

I C 670/18

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 9 maja 2018 roku powodowie: T. S. i W. S. domagali się zasądzenia na ich rzecz Skarbu Państwa – starostwa Powiatowego w R. kwot po 200 000 zł z odsetkami od dnia wydania orzeczenia i zasądzenia kosztów procesu.

W uzasadnieniu swojego żądania wskazali, że T. Z. i B. S. są właścicielami „przedwojennymi” nieruchomości w R. przy ulicy (...) (dawniej B.). Przed wojną na przedmiotowej nieruchomości rozpoczęta została budowa domu, wybudowano piwnice, parter i piętro. Działania wojenne przerwały dalszą budowę. Zaraz po wyzwoleniu przedmiotowa nieruchomość została przejęta przez Skarb Państwa - Rejon Eksploatacji Dróg Publicznych. Budowa została zakończona przez nowego posiadacza i powstały tam mieszkania dla pracowników tego przedsiębiorstwa. T. B. interesował się przedmiotową nieruchomością, zachowała się częściowo korespondencja jej dotycząca.

Postanowieniem z dnia 22 maja 2001 roku Sąd Rejonowy w R. stwierdził, że Skarb Państwa z dniem 1 stycznia 1985 roku zasiedział nieruchomość stanowiącą działkę nr (...) o powierzchni 576 m⁽²⁾ w R. przy ulicy (...). Na podstawie tego postanowienia dla tejże nieruchomości została założona księga wieczysta (...). Po założeniu księgi wieczystej w budynku, który został wybudowany na działce nr (...) zostały wydzielone lokale i sprzedane zajmującym je lokatorom.

Na skutek skargi o wznowienie postępowania postanowieniem z dnia 26 marca 2017 roku wydanym w sprawie I Ns (...) Sąd Rejonowy w R. zmienił postanowienie z dnia 22 maja 2001 roku i wniosek o zasiedzenie oddalił. Na skutek wadliwego orzeczenia Sądu powodowie zostali pozbawieni prawa własności nieruchomości. Ponieważ nieruchomość została zbyta osobom trzecim uchylenie orzeczenia nie może przywrócić stanu zgodnego z prawem. Powodowie domagają się tylko naprawienia szkody w zakresie straty jakiej doznali przez pozbawienie ich tytułu własności. Jako stronę pozwaną powodowie wskazali Skarb Państwa, bowiem był inicjatorem sprawy o zasiedzenie, właścicielem nieruchomości przed jej sprzedażą. Reprezentantem skarbu Państwa powinien być Starosta (...), podmiot z którego działalnością najbardziej się wiąże zdarzenia dotyczące niniejszej sprawy (pozew k.5-9).

Skarb Państwa reprezentowany przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów.

W uzasadnieniu swojego stanowiska strona pozwana zarzuciła brak wykazania legitymacji czynnej powodów, nadto kwestionowała powództwo o odszkodowanie co do zasady, odnosząc, że powodowie nie wskazali zdarzenia stanowiącego źródło powstania szkody, z którym konkretnie zdarzeniem łączą powstanie uszczerbku majątkowego, jak również co do wysokości (k.77-83).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie są wnukami T. Z., który był właścicielem nieruchomości położonej w R. przy ulicy (...) (dawniej (...)). Dal przedmiotowej nieruchomości urządzona jest księga wieczysta nr (...) w której jako właściciel wpisani są T. Z. w $\frac{3}{4}$ części i B. S. w $\frac{1}{4}$ części - matka powodów (odpis z księgi wieczystej k.52, świadectwo Państwowego Biura Notarialnego w R. k.18 akt I Ns (...) Sądu Rejonowego w R.). Jeszcze przed wojną T. Z. rozpoczął na tej nieruchomości budowę domu, która nie została zakończona. Po wojnie nieruchomość została przejęta przez Skarb Państwa, budowa została dokończona. Matka powodów zmarła w 2000 roku, nie miał wiedzy o postępowaniu o zasiedzenie. O sprawie o zasiedzenie powódka dowiedziała się w 2015 roku (zeznania powódki k.122v). T. Z. zmarł 15 lutego 1972 roku i spadek po nim nabyła w całości córka B. S. (k.15 akt I Ns (...) Sądu Rejonowego w R.). B. S. zmarła 29 stycznia 2000 roku i spadek po niej nabyły w częściach równych jej dzieci: T. S. i W. S. po $\frac{1}{2}$ części każde z nich (k.14 akt I Ns (...) Sądu Rejonowego w R.). Postanowieniem z dnia 22 maja 2001 roku wydanym w sprawie I Ns 542/2000 Sąd Rejonowy w R. stwierdził, że Skarb Państwa z dniem 1 stycznia 1985 roku nabył powyższą nieruchomość w drodze zasiedzenia. W toku postępowania o zasiedzenie nie zdołano ustalić, czy dla przedmiotowej nieruchomości jest założona księga wieczysta i po dokonaniu ogłoszeń kontynuowano postępowanie. Po prawomocnym zakończeniu postępowania dla nieruchomości została założona księga wieczysta (...) i zostały wydzielone lokale i sprzedane 9 lokatorom (k.16 akt I Ns (...) Sądu Rejonowego w R.). T. S. wniosła skargę o wznowienie postępowania w sprawie I Ns (...). Postanowieniem z dnia 28 marca 2017 roku Sąd Rejonowy w R. w sprawie I Ns (...) zmienił prawomocne postanowienie z dnia 22 maja 2001 roku w sprawie I Ns (...) w ten sposób, że wniosek oddalił (k.134). Przebieg korzystania z przedmiotowej nieruchomości został szczegółowo przedstawiony w uzasadnieniu Sądu Rejonowego w R. w sprawie I Ns (...) (k.139-144). Bezsporne jest, że obecnie właścicielami wyodrębnionych lokali mieszkalnych wraz z udziałem w częściach wspólnych, które stanowi grunt oraz części budynku i urządzenia, które nie służą wyłącznie do użytku właścicieli lokali są byli lokatorzy.

Powyższe ustalono w oparciu o zeznania powódki i dokumenty zgromadzone w postępowaniu w sprawie I Ns (...) Sądu Rejonowego w R..

Sąd zważył, co następuje:

Powodowie w niniejszym procesie domagają się naprawienia szkody w zakresie straty jakiej doznali poprzez pozbawienie ich tytułu własności. Wysokość roszczenia została określona w pozwie przy założeniu wartości 1 m² na kwotę 700 zł. Jak wynika z pism procesowych powodów źródłem zdarzenia powodującego szkodę jest wydanie postanowienia o nabyciu własności przez Skarb Państwa przez zasiedzenie w sprawie I Ns (...), które to postanowienie zapadło w dniu 22 maja 2001 roku i spowodowało ciąg zdarzeń w postaci wpisu prawa własności w księdze wieczystej na rzecz Powiatu R., a następnie zbycie lokali mieszkalnych na rzecz lokatorów. Wydanie

postanowienia naprawczego w wyniku skargi o wznowienie postępowania nie zmieniło stanu faktycznego. Lokale mieszkalne zostały już zbyte przez właściciela, po uzyskaniu tytułu własności na podstawie postanowienia w sprawie I Ns (...). Ustawą z dnia 17 czerwca 2004 roku o zmianie ustawy - Kodeks Cywilny oraz niektórych innych ustaw został po art. 417 dodany art. 417⁽¹⁾ (§1-4). Zgodnie z § 2 dodanego przepisu, jeżeli szkoda została wyrządzona przez wydanie prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji, jej naprawienia można żądać po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem. Artykuł 417⁽¹⁾, który stanowi *lex specialis* względem art. 417, jest poświęcony regulacji szczególnych przypadków wyrządzenia szkody przy wykonywaniu władzy publicznej, a mianowicie szkody wynikłej z wydania aktu normatywnego, prawomocnego orzeczenia albo ostatecznej decyzji oraz szkody wyrządzonej przez zaniechanie wydania tych aktów, orzeczeń albo decyzji. Nowum, które wprowadza ten artykuł w porównaniu z art. 417, jest wymóg uzyskania określonego w przepisach szczególnych prejudykatu, a więc orzeczenia przesądzającego o niezgodności z prawem danego zachowania władzy publicznej. Rola tego prejudykatu polega na tym, że niedopuszczalne jest przed jego wydaniem zasądzenie odszkodowania za szkodę spowodowaną deliktem władzy publicznej. Proces odszkodowawczy nie może bowiem stać się polem, na którym przeprowadza się badanie legalności aktów normatywnych, prawomocnych orzeczeń i ostatecznych decyzji. Poczucie pewności prawa zostałoby zachwiane, gdyby proces taki mógł służyć jako surogat kolejnej instancji weryfikującej prawomocne akty stosowania prawa albo gdyby mógł być instrumentem sprawdzającym legalność stanowiących norm.

Zgodnie z art. 417¹ § 2 naprawienia szkody wynikłej z wydania prawomocnego orzeczenia lub ostatecznej decyzji można żądać dopiero po stwierdzeniu we właściwym postępowaniu ich niezgodności z prawem, chyba że przepisy odrębne stanowią inaczej.

Nie budzi wątpliwości stanowisko, zgodnie z którym niedopuszczalna jest taka wykładnia art. 417¹ § 2, która godzi w niezawisłość sędziowską. W konsekwencji za niezgodne z prawem i powodujące obowiązek odszkodowawczy Skarbu Państwa można uznawać tylko takie orzeczenia, które zostały wydane wskutek rażąco błędnej wykładni prawa materialnego albo na których treść miały wpływ szczególnie poważne naruszenia procedury. Jeżeli sąd oparł swoje orzeczenie na jednym z dopuszczalnych wariantów wykładni prawa, a następnie orzeczenie to zostało zmienione lub uchylone wskutek przyjęcia przez sąd II instancji lub Sąd Najwyższy innego modelu wykładni, orzeczenie takie jest zgodne z prawem i konkluzji tej nie zmienia decyzja sądu wyższego (por. Z. Banaszczyk [w:] Kodeks cywilny, t. 1, red. K. Pietrzykowski, 2018, kom. do art. 417¹, nb 31).

Państwo może ponieść odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną orzeczeniem sądowym tylko wtedy, gdy sąd naruszył prawo w sposób oczywisty, a zatem gdy naruszenie jest widoczne bez potrzeby głębszej analizy prawniczej, a naruszony przepis był jasny i precyzyjny w swej treści. Jednakże omówiony przepis ma zastosowanie do stanów prawnych powstałych po dniu wejścia w życie tj po 1 września 2004 roku. Skoro zatem strona powodowa nie uzyskała prejudykatu określonego w art. 417¹ § k.c. przepis ten nie może być podstawą odpowiedzialności odszkodowawczej. W dniu wydania orzeczenia w sprawie I Ns (...) obowiązywał przepis art.418 k.c., który został wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 4 grudnia 2001 roku z w sprawie SK 18/00 niezgodny z Konstytucją i nie obowiązuje od 18 grudnia 2001 roku. Ponadto przy takiej podstawie prawnej, jak i z art. 417¹ błędne jest określenie *statio fisci* Skarbu Państwa.

Strona powodowa wskazała jako *statio fisci* Skarbu Państwa Starostwo Powiatowe w R., które było inicjatorem sprawy o zasiedzenie, właścicielem nieruchomości przed sprzedażą i beneficjentem sprzedaży. Starosta Powiatowy na podstawie art.11 ustawy o gospodarce nieruchomościami z dnia 21 sierpnia 1997 roku jest reprezentantem Skarbu Państwa w sprawach gospodarowania nieruchomościami i wykonuje zadania z zakresu administracji rządowej (wykonując w jego imieniu uprawnienia właścicielskie (pismo peł. powodów k.68 -70).

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o zmianie ustawy Kodeks Cywilny oraz niektórych innych ustaw do zdarzeń i stanów prawnych powstałych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy art. 417, 419, 420, 420¹, 420², 421 w brzmieniu obowiązującym do dnia wejścia w życie niniejszej ustawy (1 września 2004). Zgodnie

z brzmieniem art. 417 k.c. przed 1 września 2004 roku Skarb Państwa ponosi odpowiedzialność za szkodę wyrządzoną przez funkcjonariusz państwowego przy wykonywaniu powierzonych mu czynności. W ocenie Sądu strona powodowa nie wykazała przesłanek odpowiedzialności Skarbu Państwa w niniejszej sprawie. Niewątpliwie powodowie doznali określonego uszczerbku majątkowego, gdyż są pozbawieni władztwa nad przedmiotową nieruchomością, jednakże zobowiązany do odszkodowania ponosi odpowiedzialność tylko za normalne następstwa działania lub zaniechania, z którego szkoda wynikła (art.361 k.c). Powodowie nie wykazali na czym polegały działania szkodzące ze strony pozwanego oraz jaki jest związek przyczynowy między działaniem pozwanego a szkodą i dlatego powództwo należało oddalić.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. Wysokość zasądzonych kosztów zastępstwa procesowego wynika z § 2 pkt 6 rozporządzenie Ministra sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie.

/ na oryginale właściwy podpis /